

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน ภายใต้แนวคิดและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดและนโยบาย มาตรการ แนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใน 5 ด้าน คือ ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น และด้านงานวิจัยและประเมินผล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือครูที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 216 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามและลักษณะทั่วไปของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการโดยผู้ตอบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ตามลำดับความสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข ปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการป้องกันยาเสพติด

ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .26 - .93 และมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 268 ฉบับ พร้อมกำหนดขอรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมาจำนวน 216 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.59

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t -test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ($one - way ANOVA$) และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ การให้การศึกษากิจกรรมทางเลือก และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากรและสารสนเทศ และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ งานวิจัยและประเมินผล

1.1 ด้านการให้การศึกษากิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ สื่อที่ใช้ในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดไม่มีประสิทธิภาพ การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดโดยอาจารย์ประจำชั้น คุณภาพของอุปกรณ์ที่ใช้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติด และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ ระยะเวลาของการจัดนิทรรศการไม่เพียงพอ

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการบริหาร การพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 16 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด อาคารสถานที่บริเวณที่ตั้งโรงเรียนอยู่ใกล้พื้นที่ที่เกี่ยวกับแหล่งยาเสพติด ขาดบุคลากรให้คำแนะนำหรือปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเสพติดโดยเฉพาะ และอยู่ในระดับน้อย 14 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ไม่ได้รับความร่วมมือจากครูในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเอง ไม่มีป้ายประกาศเพียงพอที่จะจัดนิทรรศการหรือให้ข่าวสารกับนักเรียน ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการที่มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด

1.3 ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ กรณีตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะควรติดต่อผู้ปกครอง และเฝ้าระวังเป็นพิเศษ กิจกรรมที่จัดมักจะมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทางวิชาการมากกว่าการพัฒนาทางอารมณ์ สังคม พบกลุ่มผู้ติดยาดำเนินการประสานงานกับสถานบำบัด และอยู่ในระดับน้อย 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ยังมีการส่งเสริมไม่เพียงพอเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ขั้นตอนในการเข้าร่วมกิจกรรมยุ่งยากทำให้นักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนยังไม่ส่งเสริมให้มีกิจกรรมด้านนันทนาการอย่างเพียงพอ

1.4 ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ขาดงบประมาณและความช่วยเหลือจากแพทย์เพื่อตรวจปัสสาวะนักเรียน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อต่อต้านยาเสพติด การติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทำได้ไม่สะดวก และอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ โรงเรียนยังไม่สามารถสร้างเสริมโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมชมรมต่าง ๆ ตามความสนใจ การจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามวันและโอกาสยังกระทำไม่ได้ต่อเนื่อง โรงเรียนยังมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดไม่เพียงพอ

1.5 ด้านงานวิจัยและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ดังนี้ ยังขาดการติดตามและประเมินผลการให้นักเรียนเข้าร่วมฝึกปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนน

เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ไม่มีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดของนักเรียน และไม่มีการสรุปรายงานการใช้สารเสพติดของนักเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนปรากฏว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม และด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนขนาดกลางมีมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามตำแหน่ง ปรากฏว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ปรากฏว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

5. แนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีดังนี้

5.1 ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 ใช้สื่อต่างๆ ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และตระหนักในโทษพิษภัย อันดับ 2 เชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องยาเสพติดในโรงเรียน อันดับ 3 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

5.2 ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนานุเคราะห์และสารสนเทศ มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 จัดแผนงานและงบประมาณการจัดกิจกรรมทางเลือกให้นักเรียนอย่างหลากหลาย อันดับ 2 บันทึกประวัติสุขภาพและการเจ็บป่วยของนักเรียน อันดับ 3 จัดป้ายประกาศข่าวที่เกี่ยวข้องและมีสาระน่าสนใจและทันสมัยเสมอ

5.3 ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 ส่งเสริมให้นักเรียนจัดบริการแนะนำและป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน อันดับ 2 จัดให้มีการทดสอบสมรรถภาพนักเรียนเพื่อระดับสมรรถภาพทางกาย อันดับ 3 จัดให้มีการตรวจปัสสาวะนักเรียน เฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด

5.4 ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 มีโครงการเยี่ยมบ้านและการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชน อันดับ 2 จัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การพัฒนาชุมชน การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน อันดับ 3 จัดให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามวันและโอกาสอันควร

5.5 ด้านงานวิจัยและประเมินผล มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน อันดับ 2 มีการประมวลสังเคราะห์ และรายงานเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน อันดับ 3 และอื่น ๆ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้าไปในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างรุนแรง ซึ่งโรงเรียนในระดับนี้นักเรียนจะอยู่ในช่วงของวัยรุ่น เป็นวัยที่มีปัญหามาก อยู่ในช่วงระหว่างความเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ มีความคิดเป็นอิสระ อยากทดลอง ชอบเลียนแบบเพื่อน เชื่อคนง่าย ขี้เกรงใจ และขาดประสบการณ์ในการระวังภัยจากคนรอบข้าง ดังนั้นโรงเรียนจึงได้ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ ประกอบกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายป้องกันยาเสพติดโดยให้สถานศึกษาทุกแห่งถือว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียนเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษาทั้งนี้ให้รวมถึงภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่ติดยาเสพติดด้วย โดยให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดได้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเคร่งครัดจริงจังและให้ได้ผลเร็วที่สุด โดยให้สถานศึกษาสอดส่องดูแลนักเรียนในสถานศึกษาทุกคน ให้ทำการตรวจสอบและบันทึกลงทะเบียนประวัติหรือบันทึกสุขภาพและรายงานให้กรมสามัญศึกษาทราบทุก 3 เดือน รวมทั้งให้สถานศึกษาคอยดูแลพฤติกรรมของบุคคลภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา (บริเวณใกล้เคียง) อย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบจำหน่ายยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ มหามัญ (2543) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโดยภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยของ วิฑูร เกิดแก้ว (2544) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ การดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนเทคนิคพาณิชยการสัทธิบ จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ โสภา สัทธิกร (2543) ได้ศึกษาการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่าการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง รวมทั้งงานวิจัยของ เอนก หวายเจริญ (2544) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนสีขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการให้การศึกษากิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษามีความรู้ความเข้าใจใน การปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเพียงบางส่วนรวมถึง การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมทางเลือกให้แก่นักเรียนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นับ ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและมาตรการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาโดยให้ สถานศึกษาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการกีฬาต้านยาเสพติด ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่ นักเรียน ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันสารเสพติดในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณากร ชูสง (2543) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรม สร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่ นักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่ นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ อำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2532) ได้ศึกษา การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าสภาพการดำเนินงาน ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษา มีระดับการดำเนินงานเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ตรงกับ ผลงานวิจัยของ จีรรัตน์ แฉวจำเนียร (2534) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหารต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน การพึ่งพาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หรือครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันยาเสพติด ยังไม่ได้เข้ารับการพัฒนาระบบการบริหารเพื่อการป้องกันยาเสพติด เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่และเป็นนโยบายเร่งด่วนของ กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงทำให้ยังไม่มี การพัฒนาบุคลากรในเรื่องนี้ ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการป้องกันยาเสพติดในด้านนี้อยู่ในระดับ

ปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุทธิ ไช้สุวรรณ (2542) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนก็ได้จัดทำบ้างเล็กน้อย ส่วนมากจะเป็นการรายงานเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดขึ้นในโรงเรียนให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ ดังนั้นจึงทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ดังนั้นจึงทำให้ข้อมูลสารสนเทศมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี จิตรแข็ง (2544) ได้ศึกษาสภาพการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกรมสามัญศึกษา ได้มีนโยบายและมาตรการในการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษาให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินการโดยยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานมาโดยตลอด ได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายปกครองในโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงานปกครองนักเรียน ส่งเสริมประชาธิปไตยและประเมินผลการปกครองนักเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2535, หน้า 45) ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณซึ่งเป็นเงินที่ได้มาจากการยึดทรัพย์ของผู้ค้าเสืพติดนำมาบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการป้องกันยาเสพติดในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 12 (2544) ได้ศึกษาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ เขตการศึกษา 12 ปีงบประมาณ 2544 พบว่าระดับปัญหาอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์การที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติดยังขาดการประสานงานและทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำทั้งในด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และด้านการประสานงานรวมทั้งแต่ละหน่วยงานมีภารกิจหลักของตนเองอยู่มาก ทำให้การประสานงานดังกล่าวไม่คล่องตัวเท่าที่ควร ถึงแม้ว่ากรมสามัญศึกษา (2529, หน้า 6-7) จะได้กำหนดให้โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดมีการประสานงานร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติแล้วยังมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนบุคลากร งบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินงาน ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการป้องกันยาเสพติดในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ มหามุญ (2543) ได้ศึกษาปัญหาและ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าการประสานงานระหว่างองค์การภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านงานวิจัยและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด เช่น กลุ่มส่งเสริมกีฬาและพลานามัยและกิจกรรมพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 12 ได้ทำการวิจัยในเรื่องการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ทำให้ได้ทราบปัญหาที่แท้จริงและดำเนินการแก้ไขเพื่อป้องกันอย่างทันทั่วทั้งที่ ประกอบกับนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ของกรมสามัญศึกษา ได้กำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งในสังกัดรายงานสถานการณ์ และผลการดำเนินงานให้กรมสามัญศึกษาทราบทุกเดือน ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 18) กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านยาเสพติด จะทำให้โรงเรียนเห็นแนวทางในการพัฒนางานและเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานเป็นอย่างดี ดังนั้นโรงเรียนจึงทำการประเมินผลเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อแจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ จึงทำให้ปัญหาการป้องกันยาเสพติดในด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนปรากฏว่า โดยรวมและด้านการพัฒนาระบบบริหาร การพัฒนาบุคลากร และสารสนเทศ ด้านการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น และด้านการวิจัย และประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่จะไม่ได้อยู่ในตัวเมือง และมีครู-อาจารย์ผู้สอนจำกัด ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ก็จะขอย้ายเข้าไปอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ในตัวเมืองและโรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนไม่มากสะดวกต่อการดูแล ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณากร ชูแสง (2543) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่ นักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่าการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันแตกต่างกัน

ส่วนด้านการให้การศึกษากิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม และด้านการป้องกัน บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นโยบายการป้องกันยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาและให้พัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตำแหน่ง ปรากฏว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีวัตถุประสงค์ให้โรงเรียนปลอดจากสิ่งเสพติด ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายโดยตรง และต่างรวมกันเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ต้องคอยสอดส่องดูแลนักเรียนและสอดแทรกกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกคน ดังนั้นจึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดซึ่งจำแนกตามสถานภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา สุกไกร (2542) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวแตกต่างกัน และงานวิจัยของ โสภณ มหามุญ (2543) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำแนกตามสถานภาพ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงงานวิจัยของโสภา สัทธกร (2543) ได้ศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าไม่แตกต่างกัน อีกทั้งงานวิจัยของ วิฑูร เกิดแก้ว (2544) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนเทคนิคพาณิชย์การสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ปรากฏว่าโดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัญหาเสพติดในสถานศึกษานับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ทุกคนและทุกหน่วยงานต้องร่วมมือในการแก้ไข เนื่องจากนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 30) ซึ่งได้ยึดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการคือการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเอาใจใส่ ควบคุม ดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและให้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติงานดังนี้ 1) ให้สถานศึกษาให้ความรู้และข่าวสารเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด 2) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 3) ให้สถานศึกษาตรวจสอบสุขภาพนักเรียนสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 4) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมทางเลือกเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ

ด้านร่างกาย อารมณ์และสังคมของนักเรียน 5) ให้สถานศึกษาดำเนินการแก้ไขกลุ่มนักเรียนที่ใช้ยาเสพติด ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาต้องถือปฏิบัติและดำเนินการอย่างเคร่งครัดและผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรงถึงแม้ว่าประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคนจะไม่เท่ากันแต่ทุกคนก็ต้องดำเนินการตามนโยบายในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาเหมือนกันทุกโรงเรียน ดังนั้นประสิทธิภาพในการบริหารงานจึงเป็นตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อปัญหาในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ยกเว้นด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือก และพัฒนาสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพมากเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงระยะเวลาในการบริหาร โดยเฉพาะการให้การศึกษา จัดกิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับรู้และปฏิบัติตามนโยบายมาโดยตลอด ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพน้อยเพิ่งเข้ามารับตำแหน่งยังไม่มี ความชำนาญในการบริหารงานเกี่ยวกับการให้ความรู้ จัดกิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สอดคล้องกับ ดิน ปรัชญพฤทธิ (2534) ได้กล่าวว่าประสิทธิภาพการทำงานเป็นการสะสมทักษะในการทำงานที่ดี ยิ่งปฏิบัติงานเป็นระยะเวลานานหรือมีความอาวุโสมากขึ้นเท่าใดก็จะพบว่ามีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารงานมากขึ้นเท่านั้น

5. แนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีดังนี้

5.1 ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 ใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักในโทษพิษภัย อันดับ 2 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันดับ 3 เชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องยาเสพติดในโรงเรียน

5.2 ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนานุเคราะห์และสารสนเทศ มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 จัดแผนงานและงบประมาณการจัดกิจกรรมทางเลือกให้นักเรียนอย่างหลากหลาย อันดับ 2 บันทึกประวัติสุขภาพและการเจ็บป่วยของนักเรียน อันดับ 3 จัดป้ายประกาศข่าวที่เกี่ยวข้องและมีสาระน่าสนใจและทันสมัยเสมอ

5.3 ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 ส่งเสริมให้นักเรียนจัดบริการแนะนำและป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน อันดับ 2 จัดให้มีการทดสอบสมรรถภาพนักเรียนเพื่อระดับสมรรถภาพทางกาย อันดับ 3 จัดให้

มีการตรวจปัสสาวะนักเรียน เฝาระวังและป้องกันยาเสพติด

5.4 ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 มีโครงการเยี่ยมบ้านและการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชน อันดับ 2 จัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การพัฒนาชุมชน การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน อันดับ 3 จัดให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามวันและโอกาสอันควร

5.5 ด้านการวิจัยและประเมินผล มีแนวทางในการดำเนินงาน 3 อันดับ ดังนี้ อันดับ 1 มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน อันดับ 2 มีการประมวลสังเคราะห์ และรายงานเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน อันดับ 3 และอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยภาพรวมแล้วยังมีปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้การศึกษากิจกรรมทางเลือกและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงจะต้องจัดขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงเห็นสมควร ดังนี้

1. จัดให้มีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับครู-อาจารย์ในโรงเรียน

2. สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และกรมวิชาการ ควรกำหนดเป็นหลักสูตรบังคับในการอบรมเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาว่าด้วย

2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดชนิดต่าง ๆ และผลของยาเสพติด

2.2 แนวทางการป้องกันยาเสพติด

3. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรจะกำหนดหลักสูตรว่าด้วยยาเสพติดและการป้องกันเบื้องต้นขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้เริ่มเล่าเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลหรือระดับประถมศึกษา

4. นอกจากนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาแล้ว ควรจะมีคำสั่งกระทรวงหรือกรมเจ้าสังกัด ให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันในเรื่องการศึกษาการจัดกิจกรรมทางเลือก และจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา มีการประเมินผลจากผู้เรียนในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขการติดยาเสพติดต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ และงานในหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบด้านการป้องกันยาเสพติด
2. ควรประเมินนโยบายการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน
3. ควรศึกษารูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้แนวทางการดำเนินงานมาสร้างรูปแบบการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด
4. ควรมีการศึกษาวิจัยซ้ำหลังจากที่รัฐบาลได้ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทุกพื้นที่เสร็จสิ้นแล้ว